

ПРАФИЛАКТИКА ИНСПЕКТОРИ ФАОЛИЯТИДА ЮЗАГА КЕЛГАН МУАММО ВА КАМЧИЛИКЛАР ХАМДА УЛАРНИ БАРТАРАФ ЭТИШ ЙЎЛЛАРИ

С.Х.Холмирзаев

Ўзбекистон Республикаси ИИБ

Ж.Х.Д. кадрлар бўлими бошлиғи

Турсунбоев Хумоюн Ғайрат ўғли

Ўзбекистон Республикаси ИИБ Академиячи

3-ўқув курс 315 гуруҳ курсанти

Мустақиллик йилларида амалга оширилган ислохотлар суд-ҳуқуқ соҳасини демократлаштириш ва эркинлаштиришга, суд ҳокимиятининг фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилиш борасидаги роли ва аҳамиятини оширишга замин яратди. Шу билан бирга, мамлакатни ривожлантиришнинг замонавий талаблари ва стратегик устувор вазифалари суд-ҳуқуқ тизимини янада такомиллаштиришни талаб этади¹

2014 йил 14 майда қабул қилган «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунининг «Асосий тушунчалар»га бағишланган 3-моддасида ҳуқуқбузарликлар профилактикасига қуйидагича таъриф берилган: «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси – ҳуқуқ-тартиботни сақлаш ҳамда мустаҳкамлаш, ҳуқуқбузарликларни аниқлаш, уларга барҳам бериш, шунингдек ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабабларини ва уларга имкон бераётган шарт-шароитларни аниқлаш, бартараф этиш мақсадида қўлланиладиган ҳуқуқбузарликлар умумий, махсус, яқка тартибдаги ва виктимологик профилактикасининг ҳуқуқий, ижтимоий, ташкилий ва бошқачора-тадбирларитизими»².

Айнан мазкур таърифдан ҳамда ички ишлар органларининг ижтимоий-ҳуқуқий мақоми, тизими, функция ва вазифаларидан келиб чиқиб, **ҳуқуқбузарликлар профилактикасини амалга оширишдан кўзланган асосий мақсад** қонунда берилган ваколатлар доирасида, соҳавий хизматлар имкониятларидан унумли фойдаланган ҳолда жамоат тартибини сақлаш, фуқаролар хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг содир этилиши сабабларини ва уларга имкон бераётган

¹ Ш.М.Мирзиёевнинг "Суд-ҳуқуқ тизимини янада ислох қилиш, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилиш кафолатларини кучайтириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармонга 21.10. 2016 йил

² 2014 йил 14-майдаги "Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида" ги қонун. Манбаа: Lex.uz.сайти: <https://lex.uz/acts/-2387357>

шарт-шароитларни аниқлаш, бартараф этиш, фуқароларнинг ҳуқуқий онги ва маданиятни шакллантириш, шунингдек ғайриижтимоий хулқ-атворга эга ва ҳуқуқбузарлик содир этган шахсларни аниқлаш, профилактик таъсир кўрсатиш орқали уларнинг ахлоқини тузатиш, фуқароларни ҳуқуқбузарликларнинг турлари, содир этилиш усул ва воситалари, ижтимоий хавфи ва бошқалар ҳақида огоҳликка чақириш, ҳуқуқбузарликлардан жабрланган ҳамда жабрланиш эҳтимоли юқори бўлган шахсларни аниқлаш ва уларнинг хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликдан жабрланган, ғайриижтимоий хулқ-атворли, ҳуқуқбузарлик содир этишга мойил ва ҳуқуқбузарлик содир этган шахсларни ижтимоий реабилитация қилиниши ва ижтимоий мослаштирилишида кўмаклашиш кабилардан иборат³

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев: «Биз адолат-қонун устиворлигида» деган тамоил асосида жамиятимизда қонунга хурмат, ҳуқуқбузарлик ҳолатларига мурасасизлик ҳиссини кучайтиришга қаратилган ишларимизни жадал давом эттираемиз. Бу борада ҳуқуқбузарликларни олдини олишга алоҳида эътибор қаратилади. Бунинг учун аввало, маҳалла имкониятларидан кенг фойдаланиш, профилактика инспекторларнинг иш самараси ва маъсулиятини ошириш, улар учун муносиб хизмат ва турмуш шароитини яратиб бериш чораларини кўришимиз даркор⁴ деб таъкидлаб ўтди.

Профилактика инспектори ўз фаолиятида ҳар томонлама фуқороларга ўрнак бўла олиши, ички ишлар органлари ходими деган юксак номга муносиб юриш туриш ва хулқ атворга эга бўлиши керак. Биз бундай хулқ-атвор қаторига: чидамлилик, бардошлилик, мардлик, олийжаноблик, камтарлик, босиқлик каби сифатларни киритиб ўтаемиз. Профилактика инспектори доимо унинг қиёфасига унинг муомаласига қараган ҳолда бутун ички ишлар идоралари ходимларига баҳо беришини унутмаслиги, шу сабабли унинг зиммасидаги юксак маъсулиятни англаган ҳолда виждонан ишга муносабатда бўлиши керак.

Юртимизда ички ишлар органлари профилактика соҳасида учраб турувчи айрим муаммо ва камчиликлар юзасидан бир қатор чора тадбирлар амалга оширилмоқда. Жумладан : истиқлолнинг дастлабки йилларидан юртимизда хавфсизлик ва барқарорликни таъминлаш , жамоат тартибини сақлаш вазифаларига устувор ахамият берилаётганини алоҳида таъкидланади. Бу профилактика , тезкор-қидирув , тергов , йўл ҳаракати хавфсизлиги , алоҳида

³ Ички ишлар органларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолияти ўқув қўлланма С.Б Хўжақулов Тошкент 2017. 5-бет

⁴ Шавкат Мирзиёев.«Қонун устиворлиги ва инсон манфаатларини таъминлаш-юрт тараққиёти ва халқ фаровонлигининг гарови». Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг 24 йиллигига бағишланган тантанали маросимдаги маърузаси/ Халқ сўзи.-2016. _№243(6678).- Б.1-3.

вазифаларни бажарувчи сафарбарлик отрядлари қайта ташкил этилганида , ички ишлар органларининг моддий- техник базаси мунтазам мустаҳкамлаб борилаётганида намоён бўлмоқда. Ички ишлар органлари ходимлари билан аҳоли ўртасидаги муносабатларда ўзаро ишонч ва очиқликни таъминлаш мақсадида профилактика инспекторлари , милиция таянч пунктлари , каби инситутлар ташкил этилгани юртимизда тинч- осуда ҳаёт таъминланишига хизмат қилмоқда . Кейинги вақтларда ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш , жиноятчиликка қарши курашиш , жамоат тартибини сақлаш , фуқароларнинг ҳақ- ҳуқуқларини ҳимоя қилиш , жамоатчилик билан алоқаларни янада мустаҳкамлаш борасидаги ишлар янги босқичга кўтарилганини қайд этди. Ички ишлар органлари фаолиятини тартибга соладиган қонунчилик базаси мустаҳкамланмоқда . Сўнги беш йилда “Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида ”ги қонунлар қабул қилиниб , “ Ўзбекистон Республикаси фуқаролиги тўғрисида ” ги қонунга замон талабларидан келиб чиққан ҳолда, ўзгартириш ва қўшимчалар киритилди.2016-йилда “Ички ишлар органлари тўғрисида” ги қонун қабул қилингани бу борадаги ҳуқуқий- меъёрий пойдеворни янада мустаҳкамланди Ички ишлар идораларининг фаолият самарадорлигини ошириш , маҳаллий ҳокимликлар , фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорлигини янада такомиллаштириш долзарб вазифа бўлиб турибди. Инсон манфаатлари билан боғлиқ масалаларни кечиктирмасдан ҳал қилиш лозим бўлган бугунги кунда эскича фикрлаш асосида ташкил қилиш , ўз бурчини элга хизмат тамойилига асосланиб эмас , балки шахсий манфаатлардан келиб чиққан ҳолда бажариш каби амалиётлар давом этмоқда. Ички ишлар органлари шундай ишлаши керакки , токи халқ давлатдан рози бўлсин. Лекин айрим жойларда уларнинг фаолияти одамлар эътирозига сабаб бўлмоқда. Айниқса мол-мулкка жиноий тажовуз каби салбий ҳолатларга тўлиқ чек қўйилмаган . Қасддан тан жароҳати етказиш , фирибгарлик , йўл-транспорт ҳодисалари камайган. Юртбошимиз томонидан ҳафтанинг пайшанба кунини жиноятчиликнинг олдини олиш ва прафилактика куни , деб эълон қилишни таклиф этди. Шу куни ҳудудлар прокукорлари ва ички ишлар бошқармалари бошлиқлари маҳаллий телеканалларда чиқишлар қилиб , содир этилган жиноятлар , уларнинг келиб чиқиш сабаблари , олдини олиш бўйича тадбирлар ва профилактикаси ҳақида ахборот беради. Ёшлар ва аёллар жиноятчилиги борасидаги аҳвол ҳам кишини ташвишга солмай қўймайди. Масалан , 2016-йилда академик лицей ва касб-ҳунар коллежлари ўқувчилари мингдан зиёд жиноятга қўл ургани , умумий жиноятларнинг олтитасидан биттасини хотин- қизлар содир этгани афсусланарлидир. Бунинг асосий сабабларидан бири ўрта махсус билим юртларида ўқувчиларнинг давомати

тушиб кетгани , бу ҳолни ўрганиш ва назорат қилиш бўйича мукамал тизим яратилмагандир.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Sh.M.Mirziyoevning "Sud-huquq tizimini yanada isloh qilish, fuqarolarning huquq va erkinliklarini ishonchli himoya qilish kafolatlarini kuchaytirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonga 21.10. 2016 yil

2. 2014 yil 14-maydagi "Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida" gi qonun. Manbaa: Lex.uz.sayti: <https://lex.uz/acts/-2387357>

3. Ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi faoliyati o'quv qo'llanma S.B Xo'jaqulov Toshkent 2017. 5-bet

4. Shavkat Mirziyoev.«Qonun ustivorligi va inson manfaatlarini taminlash-yurt taraqqiyoti va halq farovonligining garovi».O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganligining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali marosimdagi maruzasi/ Halq so'zi.-2016. _№243(6678).- B.1-3.